

УДК 55(477)(092)

**ВОЛОДИМИР МИКОЛАЙОВИЧ КУЗЕМКО –
ГЕОЛОГ, УЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ
(до 70-річчя від дня народження)**

М.М. Павлунь, Г.О. Луньов, В.І. Павлов

Львівський національний університет імені Івана Франка

79005, м. Львів, вул. Грушевського, 4.

E-mail: zaggeol@franko.lviv.ua

У вересні 2007 р. виповнилося 70 років від дня народження Володимира Миколайовича Куземка – кандидата геолого-мінералогічних наук, доцента кафедри геології корисних копалин геологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

В. Куземко народився 13 вересня 1937 р. в м. Краматорську Донецької обл. в сім'ї інженера-електрика. В 1948 р. його родина переїхала до Львова, з яким пов'язана більша частина життя і трудова діяльність Володимира Миколайовича.

У 1954 р. він закінчив середню школу, де в старших класах брав активну участь у роботі географічного гуртка, в організованих та “диких” походах по краю. Тому майже сформоване покликання дослідника природи і романтика-мандрівника привело його на геологічний факультет Львівського університету.

Студентські роки саме збіглися з роботою на факультеті таких неординарних особистостей, як Є. Лазаренко, Є. Лазько, Д. Горжевський, Д. Резвой, Б. Мерліч... Під їхнім впливом відбулося формування майбутнього геолога і закладання спеціальних і загальноосвітніх основ висококваліфікованого фахівця, а згодом – ученого і викладача.

Після закінчення навчання виробнича діяльність В. Куземка у 1959–1965 рр. була пов'язана із Забайкаллям. Спочатку він – геолог Читинського геологічного управління, через рік – старший геолог, згодом начальник партії Забайкальської геологічної експедиції науково-дослідного сектора (НДС) Львівського університету, яка виконувала госпдоговірні роботи в Східному Забайкаллі, вивчаючи поліметалеві родовища Приаргунського поясу.

Початок самостійної роботи був бурхливим. Безпосередні наукові керівники А. Локерман і Б. Мерліч, мабуть, були вже тоді впевнені у своїх вихованцях. Тому Володимира Миколайовича з такими ж “необстріляними” колегами – Н. Гнутенко і Ю. Дорошенком – вони “відпустили у самостійне плавання” – вивчати Михайлівське поліметалеве поле.

Можна тільки уявити, яку відповідальність цей невеличкий колектив узяв на себе. Адже пропрацювали вони на об’єкті менше двох років. Польовий сезон закінчувався і треба було видати керівництву копальні на майже виснаженому експлуатацією родовищі головну і конкретну рекомендацію – вказати місце (забити кілок!) закладення бурової свердловини. Свердловина на цій точці мала підтвердити їхні прогнози та наявність на глибині сліпого рудного тіла і цим розширити об’єм родовища, надати копальні другого дихання.

Забити кілок і поїхали додому, а через кілька місяців напередодні 1963 р. у Львів надійшла телеграма: “Поздоровляємо Новим Роком. Двадцять восьмий метр ідемо по руді”. Гадаємо, що далеко не кожний, навіть дуже досвідчений науковець отримував таке приємне повідомлення від завжди вкрай вимогливих експлуатаційників надр.

Роботу В. Куземко поєднував з навчанням в аспірантурі при кафедрі розшу-

ків і розвідки родовищ корисних копалин під керівництвом проф. Є. Лазька. Зібраний за цей час геологічний матеріал став основою для написання і захисту в 1967 р. кандидатської дисертації “Структура и рудоносность Михайловского рудного поля Восточного Забайкалья”.

У 1966 р. Володимир Миколайович за пропозицією Д. Резвого і Е. Портнягіна змінив регіон наукових досліджень і перейшов до складу Середньоазіатської експедиції НДС. Тепер регіоном його інтересів став Таджикистан. Під час досліджень серії глибинних розломів Південного Тянь-Шаню він і далі дотримується близької йому структурної й рудної специфіки у вивченні й прогнозуванні проявів ендегенної мінералізації.

Однак згодом на три роки цю роботу перервано – В. Куземко перебував у відрядженні в Алжирі, де

працював спочатку в Африканському центрі нафти і текстилю (1967–1969). За цей час адміністрація центру мала змогу оцінити його високий професіоналізм і загальноосвітній рівень та запропонувала йому викладацьку роботу в столиці країни – Алжирському університеті, де він продовжував викладати геологічні

дисципліни, проводив практичні заняття, керував польовими практиками студентів і аспірантами.

Після повернення до Львова 1970 р. він став викладачем кафедри розшуків і розвідки родовищ корисних копалин геологічного факультету – спочатку асистентом (1970–1975), а потім доцентом. Викладацьку роботу розпочав з читання лекційних курсів і проведення практичних занять з “Розшуків і розвідки родовищ корисних копалин”, “Структур рудних полів і родовищ”, а потім курсів “Геохімічні методи розшуків родовищ корисних копалин”, “Рудна і шахтна геологія”. Крім того, керував дипломними роботами, виробничими практиками студентів розвідувальної спеціалізації, розробив низку методичних рекомендацій, тестових блоків, лабораторних задач, які є актуальними й досі.

Майстерне володіння словом, широкий загальний кругозір, глибокі практичні знання, чітка логічна послідовність викладання зробили його лекції змістовними, цікавими і нестандартними. Все це, а також уміння доступно, яскраво й емоційно подавати матеріал, бачити в студентові майбутнього спеціаліста, керівника виробництва або науковця, притягало до нього студентів, викликало у них велику пошану як до викладача і фахівця. Багато часу приділяв Володимир Миколайович студентам і дуже засмучувався, коли результати іспиту або заліку були, на його погляд, низькими. Жартома питав у колег, чи не давати преміальні винагороди за хороші відповіді зі своєї викладацької кишені. Він творчо підходив до всього, навіть до виконання обов’язків куратора. Мало хто з наставників академічних груп організовував і очолював, як він, позааудиторні екскурсії студентів по місту і навіть відвідування вистав у театрі.

Його відповідальне ставлення до будь-якої справи, працездатність і організованість не раз “використовувала” адміністрація та колектив факультету, висуваючи та обираючи його на різні посади – проректора, голови профспілки, члена Вченої Ради.

Викладацька діяльність В. Куземка в цей час тісно перепліталася з науковою, активно поповнювалася матеріалами безпосередніх практичних досліджень у Середній Азії. Упродовж двадцяти років систематично, кожного літа він брав участь у польових роботах за умов азійського високогір’я і як науковий керівник Таджикиської групи експедиції (з 1976 р.) орієнтувався на вивчення рудних проявів – сурми, олова і золота в Південному Тянь-Шані та нікелю на Памірі.

Широта мислення, поєднана зі скрупульозним аналізом і синтезом детального фактажу зробила його методику спостережень комплексною. Увагу приділяв усьому – особливостям загальної тектонічної будови регіонів, структурному аналізу (нині його частіше називають тектонофізикою) конкретних рудних вузлів і родовищ, магматичним, гідротермально-метасоматичним навколорудним і рудним процесам, їхній стадійності і петрологічній та геохімічній спеціалізації, формаційним й металогенічним узагальненням, прогнозним висновкам.

Результати наукової діяльності Володимира Миколайовича відображені у понад 60 друкованих працях, у серії науково-дослідних звітів та в картах різноманітного напрямку та масштабу – від геологічних, структурних й інших для окремих родовищ і рудних полів до регіональних – формаційних і металогенічних.

Таким ми пам’ятаємо Володимира Миколайовича Куземка як ученого-геолога і педагога. А яким же він був поза роботою, чим захоплювався у вільний час,

чим цікавився? Діапазон інтересів дослідника надзвичайно широкий. Знавець світової і вітчизняної літератури, шанувальник образотворчого мистецтва, дуже любив історію і добре її знав. У вихідні чи на свята, як тільки була змога, заводив свого, заробленого в Алжирі “Жигуля” і влаштовував собі й родині, а іноді колегам, архітектурно-історичні вояжі. І хоч часу на це завжди не вистачало, майже всі замки, монастирі, фортеці та інші старовинні об’єкти Західної України були йому відомі. Інтелектуальний портрет ученого можна доповнити ще однією рисою – знанням іноземних мов: досконало французької, добре німецької та низки слов’янських – польської, болгарської, сербської, володів також еспанто.

Багато доброго і корисного встиг зробити Володимир Миколайович за досить короткий час, однак дуже багатьом планам і задумам збутися не судилося. У квітні 1991 р. обірвалося життя цього яскравого, талановитого геолога і педагога, вченого і справжнього громадянина, внесок якого в становлення і формування Львівської геологічної школи переоцінити неможливо.